

Ορισμός: Μια συνάρτηση f λέγεται **γνησίως αύξουσα** σε ένα διάστημα Δ του πεδίου ορισμού της, όταν για οποιαδήποτε $x_1, x_2 \in \Delta$ με $x_1 < x_2$ ισχύει $f(x_1) < f(x_2)$.

Ορισμός: Μια συνάρτηση f λέγεται **γνησίως φθίνουσα** σε ένα διάστημα Δ του πεδίου ορισμού της, όταν για οποιαδήποτε $x_1, x_2 \in \Delta$ με $x_1 < x_2$ ισχύει $f(x_1) > f(x_2)$.

Βασική Άσκηση 1

Να μελετήσετε τη μονοτονία της $f(x) = 2x^3 + 3x + 5$.

Λύση

$$A_f = \mathbb{R}$$

$$\left. \begin{array}{l} x_1 < x_2 \xrightarrow{x^3 \nearrow} x_1^3 < x_2^3 \Rightarrow 2x_1^3 < 2x_2^3 \\ x_1 < x_2 \Rightarrow 3x_1 < 3x_2 \end{array} \right\} \xrightarrow{(+)}$$

$$\xrightarrow{(+)} 2x_1^3 + 3x_1 < 2x_2^3 + 3x_2$$

$$\Leftrightarrow 2x_1^3 + 3x_1 + 5 < 2x_2^3 + 3x_2 + 5 \Rightarrow f(x_1) < f(x_2) \text{ άρα η } f \text{ είναι γνησίως αύξουσα.}$$

Σχόλιο: Μια συνάρτηση μπορεί να είναι γνησίως αύξουσα (γνησίως φθίνουσα) σε δυο διαστήματα Δ_1, Δ_2 , αλλά να μην είναι γνησίως αύξουσα (γνησίως φθίνουσα) στο σύνολο $\Delta_1 \cup \Delta_2$.

Παράδειγμα

Η συνάρτηση $f(x) = -\frac{1}{x}$ όπου $x \in (-\infty, 0) \cup (0, +\infty)$

ΜΟΝΟΤΟΝΙΑ ΠΟΛΥΩΝΥΜΩΝ

A. Η συνάρτηση $f(x) = \lambda x + \kappa, \lambda, \kappa \in \mathbb{R}$

- Αν $\lambda = 0$ τότε η f σταθερή.
- Αν $\lambda > 0$ τότε η f γνησίως αύξουσα στο $\mathbb{R}$.
- Αν $\lambda < 0$ τότε η f γνησίως φθίνουσα στο $\mathbb{R}$.

B. Η συνάρτηση $f(x) = ax^2 + \beta x + \gamma, a \neq 0$,

Αν $a > 0$ τότε f γνησίως φθίνουσα στο $\left(-\infty, -\frac{\beta}{2a}\right]$ και γνησίως αύξουσα στο $\left[-\frac{\beta}{2a}, +\infty\right)$.

Αν $a < 0$ τότε f γνησίως αύξουσα στο $\left(-\infty, -\frac{\beta}{2a}\right]$ και γνησίως φθίνουσα στο $\left[-\frac{\beta}{2a}, +\infty\right)$.

Ορισμός: Μια συνάρτηση f , με πεδίο ορισμού το A , θα λέμε ότι παρουσιάζει στο $x_0 \in A$ **(ολικό) μέγιστο**, το $f(x_0)$, όταν $f(x) \leq f(x_0)$ για κάθε $x \in A$

Ορισμός: Μια συνάρτηση f , με πεδίο ορισμού το A , θα λέμε ότι παρουσιάζει στο $x_0 \in A$ **(ολικό) ελάχιστο**, το $f(x_0)$, όταν $f(x) \geq f(x_0)$ για κάθε $x \in A$

Παρατηρήσεις

1. Το (ολικό) μέγιστο και το (ολικό) ελάχιστο της συνάρτησης f λέγονται **ολικά ακρότατα** της f
2. Μια συνάρτηση μπορεί να παρουσιάζει μέγιστο, μπορεί να παρουσιάζει ελάχιστο, μπορεί να παρουσιάζει και μέγιστο και ελάχιστο, μπορεί να μην έχει ούτε ελάχιστο ούτε μέγιστο.
3. Η σχέση $f(x) \leq M$ δεν δηλώνει ότι η μέγιστη τιμή της συνάρτησης είναι το M . Για να συμβαίνει αυτό θα πρέπει να υπάρχει $x_0 \in A_f$ τέτοιο ώστε $f(x_0) = M$.
Αντίστοιχα για ελάχιστο.

Βασική Άσκηση 2

Να βρείτε τα ακρότατα των συναρτήσεων $f(x) = 3\sqrt{x-2} + 2$ και $g(x) = \frac{3}{x^2+1}$.

Λύση

Για $f(x) = 3\sqrt{x-2} + 2$, έχουμε $A_f = 2, +\infty$ τότε $\sqrt{x-2} \geq 0 \Leftrightarrow 3\sqrt{x-2} \geq 0 \Leftrightarrow 3\sqrt{x-2} + 2 \geq 2 \Leftrightarrow f(x) \geq 2$

Αν $f(x_0) = 2 \Leftrightarrow 3\sqrt{x_0-2} + 2 = 2 \Leftrightarrow \sqrt{x_0-2} = 0 \Leftrightarrow x_0 = 2$

Άρα η f παρουσιάζει ελάχιστο στο $x_0 = 2$ το $m = 2$.

Για $g(x) = \frac{3}{x^2+1}$, έχουμε $A_g = \mathbb{R}$, τότε

$x^2 \geq 0 \Leftrightarrow x^2 + 1 \geq 1 \Leftrightarrow \frac{1}{x^2+1} \leq 1 \Leftrightarrow \frac{3}{x^2+1} \leq 3 \Leftrightarrow g(x) \leq 3$

$g(x_0) = 3 \Leftrightarrow \frac{3}{x_0^2+1} = 3 \Leftrightarrow x_0^2 = 0 \Leftrightarrow x_0 = 0$

Άρα η g παρουσιάζει ελάχιστο στο $x_0 = 0$ το $m = 3$.

Ασκήσεις

Να βρείτε τα ακρότατα των παρακάτω συναρτήσεων

i) $f(x) = 1 - (x + 3)^2$

ii) $g(x) = \frac{4}{2x^2+1}$

iii) $h(x) = \sqrt{2x - 1} + 3$

iv) $w(x) = x^2 - 2x + 4$